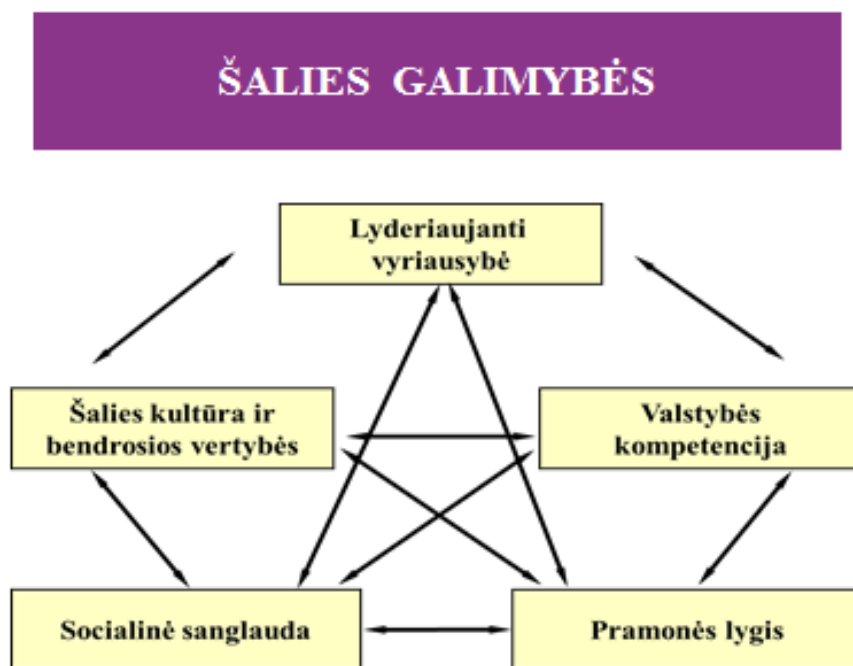

Sumanaus miesto vizija

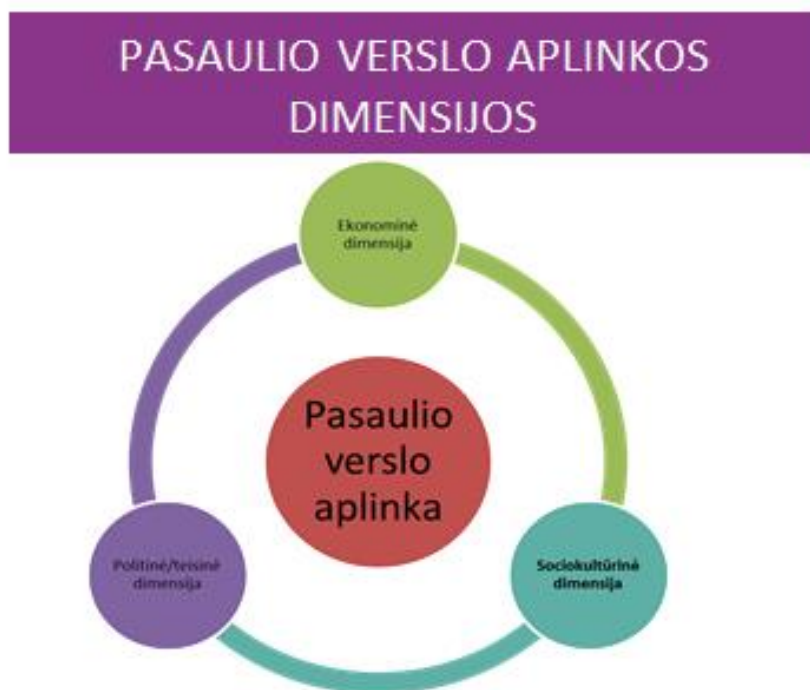
Ateitis priklauso sumaniems miestams - organizuotoms išskirtinės kompetencijos struktūroms, gebančioms integruoti geriausių patyrimą bei parengti ir įdiegti savo veikloje universalų strateginio valdymo modelį, kurio pagrindu gali būti kuriamas „save kuriantis miestas“.

Amžinas ir esminis klausimas – kodėl vienos tautos sėkmingiau siekia ekonominės pažangos ir ekonominio augimo, negu kitos. Jį kelia ir ieško atsakymų daugelis tarptautinių konkurencinio pranašumo autoritetų (*P. Kotler, M. Porter*). Vienareikšmių atsakymų ar universalių receptų šiuo klausimu nėra, nes valstybių raidos ir nacionalinio konkurencinio pranašumo kūrimo scenarijai pasižymi įvairove ir vadybos kūrybiškumu.

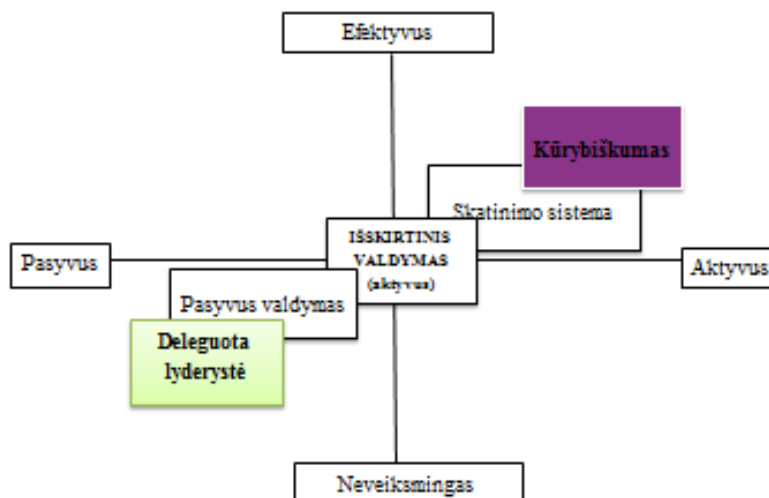
Šį kartą pabandydysime pateikti valstybės konkurencinio pranašumo ir gyventojų gerovės kūrimo sprendimus per *sumanaus miesto* modelio kūrimo prizmę. Tai darydami pateiksime realius tarptautinius pavyzdžius, kaip taikant ir kūrybiškai valdant modernias *sumanaus miesto* kūrimo strategijas įmanoma transformuoti regiono ekonomiką, padidinti tarptautinį konkurencingumą, sukcentruoti esamus ir sukurti naujus išteklius strateginių plėtros prioritetų įgyvendinimui.

Pagal Gulati, Mayo, Nohria, 2014

Bendroji Lietuvos miestų strateginė intencija – visus siekius nukreipti gyvenimo kokybės gerinimui, integruojant gyventojus, verslo aplinką, valstybines įstaigas bendrų rezultatų siekimui. Kita vertus, daugumos miestų strateginiuose planuose akivaizdi *transformacinės lyderystės* stoka. Tenka konstatuoti esminį strateginį nepakankamumą siekiant miestus paversti proveržio centrais gyvenimo lygio kokybės prasme. Atliekama atskirų veiklos sričių analizė yra gana detali, tačiau pernelyg fragmentiška ir neorientuota į perspektyvą. Stinga strateginio sistemiškumo, būsimosios regiono vizijos sąsajų nacionaliniu lygmeniu. Strateginiai planai niekaip nesusieti su integruota strateginio valdymo sistema, nėra resursų paieškos strategijos, strateginės kontrolės sistemos, net neužsimenama apie svarbiausią kūrybiško miesto dimensiją – antreprenerines organizacijų struktūras bei inovatyvią jų kultūrą.

TRANSFORMACINĖ LYDERYSTĖ

Šaltinis: Roe, 2014

Kitaip tariant, strateginiuose planuose nėra ne tik dabarties ir ateities susiejimo vizijų, bet pasigendama ir įvairių pačių strategijų scenarijų. Bene silpniausia strategijų vieta – reikiamų resursų, sugebėjimų ir jų panaudojimo vizijos nebuvimas. Dokumentai statiškai, juose nėra aiškiai pozicionuojami ne tik miestų ir regionų išskirtinio nacionalinio konkurencinio pranašumo kūrimo veiksniai, bet ir niekaip neakcentuojamos galimos atskirų miestų strateginės ambicijos ir galimybės tapti išskirtiniais Baltijos jūros regiono ekonominės, socialinės, mokslinės ir kultūrinės pažangos centrais.

Strateginė miesto transformacija suprantama kaip esminiai struktūriniai pokyčiai, lemiantys didelės pridėtinės vertės, žinioms ir aukštos kvalifikacijos darbo jėgai imlių ekonominių veiklų svorio BVP atžvilgiu augimą. Tai pilnai atitinka naujausios Lietuvos pažangos strategijos – *Sumanios specializacijos (Vilnius, 2014)* esmę. Sumani specializacija – mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų prioritetų nustatymas, pritaikytas kiekvienam regionui, atsižvelgiant į jo turimus ar galimus turėti konkurencinius pranašumus. Sumanios specializacijos strategijas ruošdamosi naujam ES finansinio programavimo etapui (2014-2020m.) šiuo metu rengia visos Europos Sąjungos šalys.

Pagrindiniai šios strategijos rezultatai artimiausiu metu gali būti įgyvendinti per jungtinius mokslo-verslo projektus, skiriant tikslinį finansavimą prioritetinių kryptų ir konkrečių miesto ir regiono prioritetų plėtrai. Tačiau tam trukdo esminės savivaldybių ir jų institucinių tinklų žinių ir strategijų neatitiktys, neleidžiančios pereiti į sekančio lygmens *modus operandi*, arba - kitokią, žymiai efektyvesnę ir labiau modernaus laikmečio dvasią atitinkantį veikimo būdą. Neatlikus šio strateginio šuolio *quantum jump* neįmanoma tikėtis ir aukštesnės miestų gyventojų gyvenimo kokybės.

Antra vertus, per pasaulį praūžusios pasaulinės ekonominės krizės ir naujų geopolitinių iššūkių kontekste ypatingai išryškėjo strateginė neatitiktis tarp egzistuojančios darbo rinkoje kompetencijų pasiūlos ir paklausos. Tapo akivaizdu, kokios profesijos neturi ilgalaikės perspektyvos ir kokios yra konkurencingos. Jau dabar desperatiškai reikia aukščiausių kompetencijų informacinių technologijų profesionalų, informacijos ir žinių valdymo, kūrybinių industrijų atstovų, tarptautinės e-logistikos, strateginės plėtros valdymo lyderių. Būtent jų į perspektyvą orientuotos veiklos gali suponuoti netikėtus kūrybinius sprendimus, įgalinti kurti modernų, aukštą transformacijos potencialą turintį artimiausios ateities *sumanų miestą*, pozityviai keisti mokslo, verslo, socialinių ir kultūros organizacijų elgseną.

Šaltinis - A Global Community To Advance The Profession, 2008

Ne mažiau svarbi yra ir kita strateginė dimensija – scenarijai. Neįsivaizduojant strateginių alternatyvų, koku būdu galima pereiti iš esamos situacijos į siekiamą (*strateginis tiltas*) praktiškai neįmanoma susieti ir reikiamų resursų su galimybėmis. Tam būtina ne tik tiksliai žinoti esamos ir būsimos situacijos rinkų, vartotojų elgsenos, veiklos sąlygų, verslo aplinkų ir neišvengiamos konkurencijos tendencijos, bet ir sugebėti suvaldyti strateginius neapibrėžtumus, tarp kurių svarbiausia tampa taip vadinamo „skaitmeninio kompleksiško problema“.

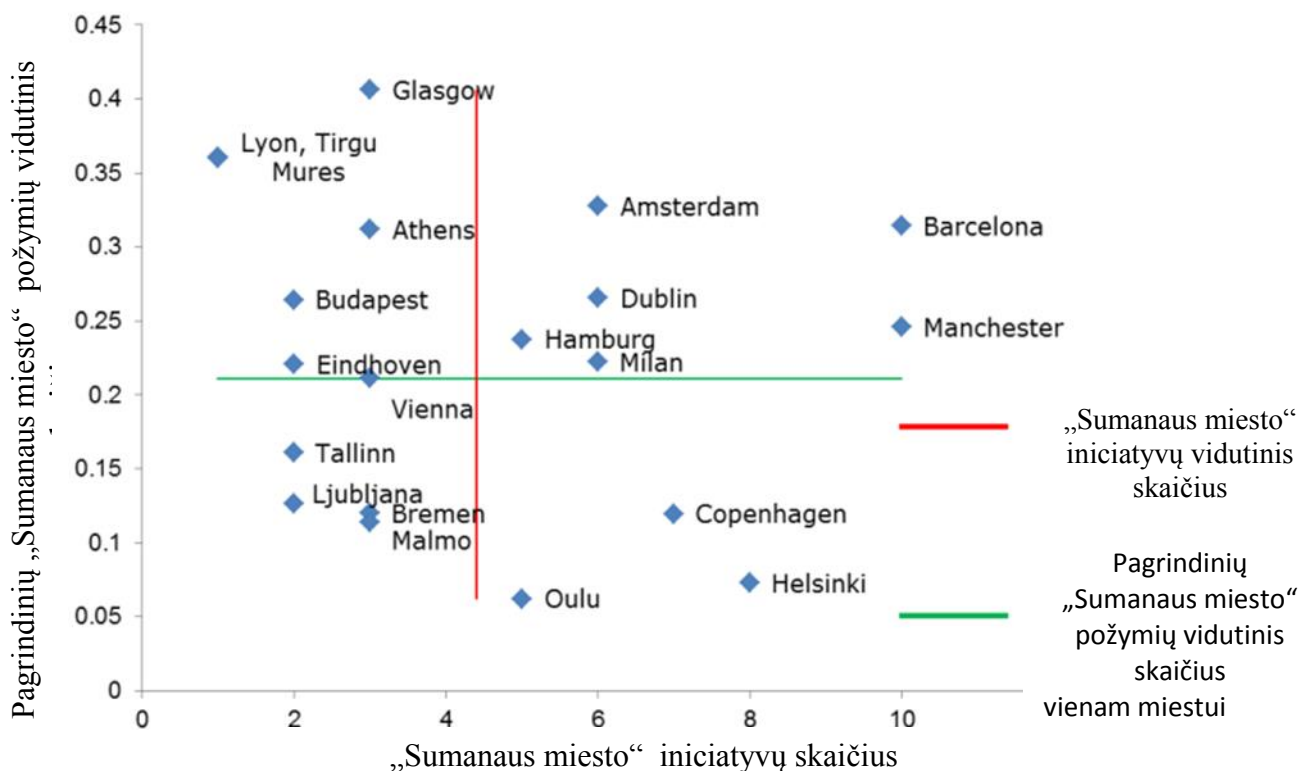
Skaitmeninio kompleksiško suvaldymas itin aktualus kiekvienam miestui ir valstybei tapo pasaulinės ekonominės krizės sąlygomis, kada sparčiai vystantis informacinių technologijų sprendimams žmogiškosios kompetencijos pradėjo atsilikti ne tik nuo dinamiškos technologijų plėtros, bet ir drastiškai pakitusių rinkos sąlygų.

Ši problema ne mažiau aktuali ir 2015-2020 m. ES finansavimo laikotarpyje. Priešingu atveju daugeliui Lietuvos regionų nelemta išsiveržti iš taip vadinamo „užburto skurdo ir atsilikimo rato“.

Pagal P. Kotler

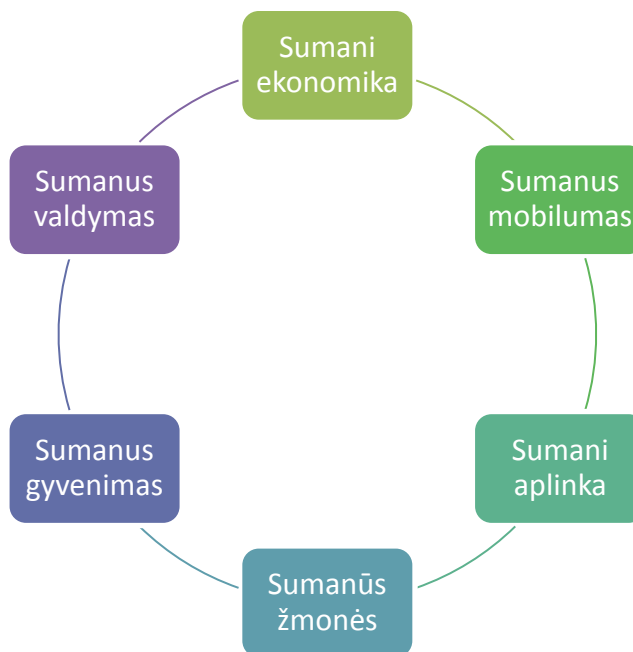
Toliau pateiksime *sumanaus miesto* sampratą, mūsų požiūriu labiausiai atitinkančią Lietuvos miestų ir regionų tolesnę strateginę plėtrą ir tapsmą natūraliu Baltijos jūros regiono ekonominės, socialinės, kultūrinės ar rekreacinės traukos centru ir geriausius ES standartus atitinkančiu *sumanaus miesto modeliu*.

Šaltinis: European Parliament study „Mapping Smart Cities in the European Union (EU)“

(http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2014/507480/IPOL-ITRE_ET%282014%29507480_EN.pdf), 2014

Sumaniu miestu gali būti laikomas miestas, sugebantis moderniomis informacijos ir komunikacijos technologijomis grįstų sprendimų pagalba spręsti aktualiausias miesto bendruomenės gyvenimo kokybės problemas, tam efektyviai panaudojant daugiafunkcinę, savivaldybės koordinuojamą privataus ir viešojo sektoriaus subjektų regioninę, nacionalinę ir tarptautinę strateginę partnerystę. Žemiau pateikiami pagrindiniai sumanaus miesto struktūriniai parametrai.

Šaltinis: sudaryta pagal PLECC projekto (<http://www.pleecproject.eu/>) duomenų bazės duomenis.

Kiekvienas iš jų turi savo konkrečią struktūrą, kuri ir sudaro integralią holistinę *sumanaus miesto* gyvenimo kokybės kūrimo, valdymo ir palaikymo viziją.

Sumani ekonomika	Rodiklis	%
Novatoriška dvasia	3	17
Verslumas	2	17
Ekonominis įvaizdis ir ženklai	1	17
Produktyvumas	1	17
Darbo rinkos lankstumas	2	17
Tarptautinis įsitvirtinimas	3	17
Gebėjimas transformuotis	0	0
	12	100

Sumanus mobilumas	Rodiklis	%
Vietos prieinamumas	3	25
Tarptautinis / nacionalinis prieinamumas	1	25
IRT infrastruktūros prieinamumas	2	25
Modernios ir saugios transporto sistemos	3	25
	9	100

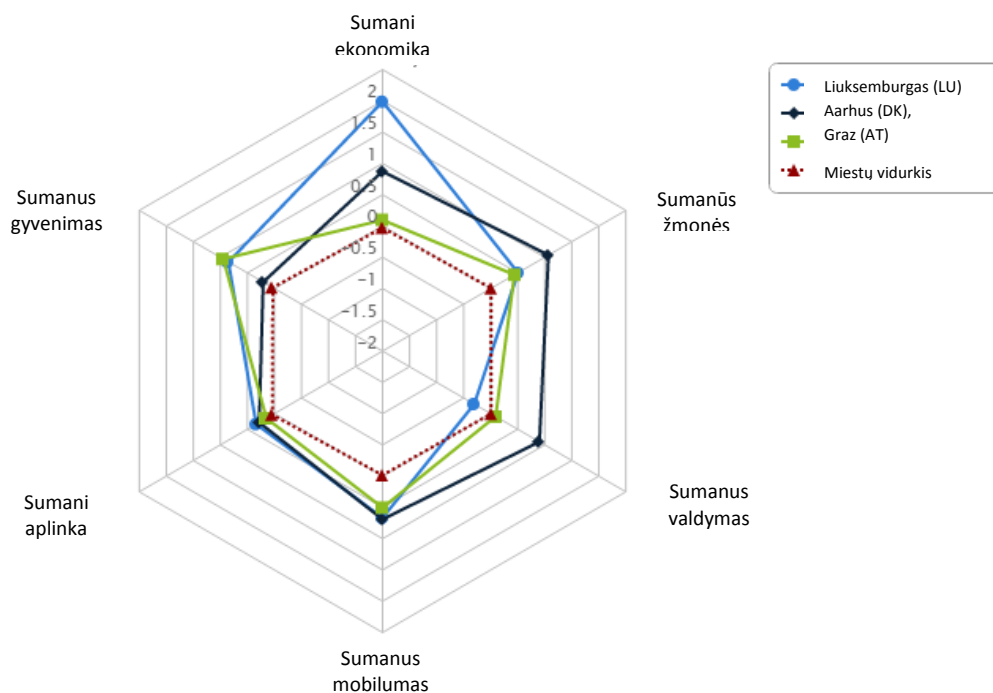
Sumani aplinka	Rodiklis	%
Patrauklios gamtinės sąlygos	2	25
Tarša	3	25
Aplinkos apsauga	2	25
Tvarus išteklių valdymas	3	25
	10	100

Sumanūs žmonės	Rodiklis	%
Kvalifikacijos lygmuo	4	14
Galimybės mokytis visą gyvenimą	3	14
Socialinė ir etninė įvairovė	2	14
Lankstumas	1	14
Kūrybiškumas	1	14
Globalumas	3	14
Dalyvavimas visuomenės gyvenime	2	14
	20	100

Sumanus gyvenimas	Rodiklis	%
Kultūros objektai	3	14
Sveikatos sąlygos	4	14
Individualus saugumas	3	14
Būsto kokybė	3	14
Švietimo priemonės	3	14
Turistinis patrauklumas	2	14
Socialinė sanglauda	2	14
	20	100

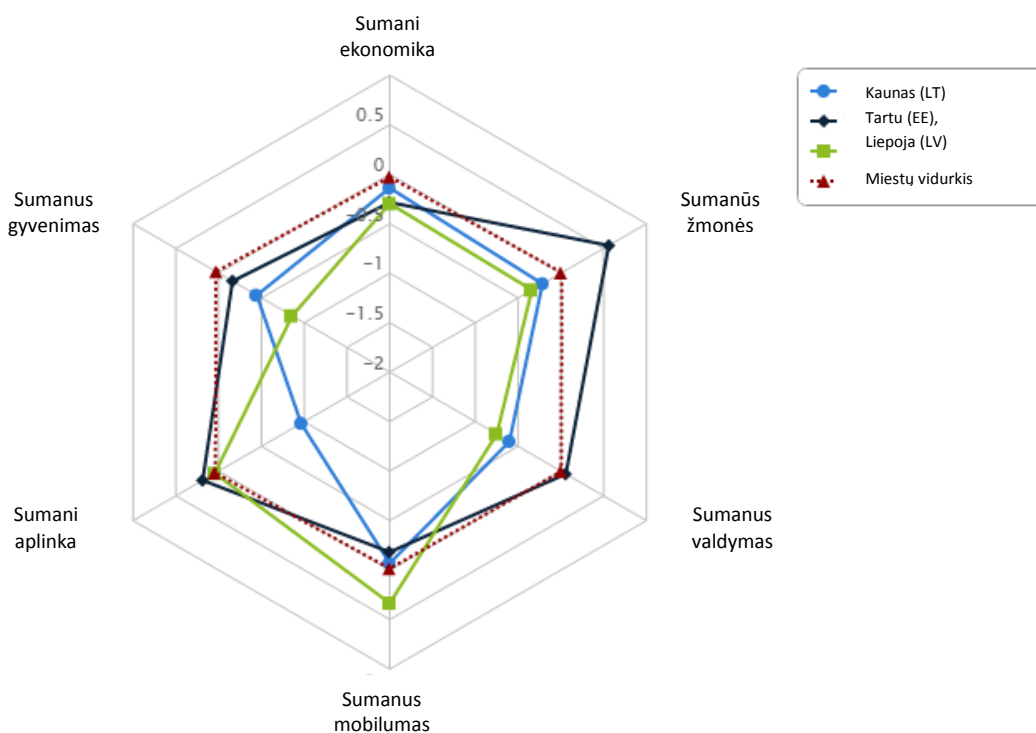
Sumanus valdymas	Rodiklis	%
Dalyvavimas priimant sprendimus	4	33
Viešosios ir socialinės paslaugos	3	33
Skaidrus valdymas	2	33
Politinės strategijos ir perspektyvos	0	0
	9	100

Šaltinis: sudaryta pagal PLECC projekto (<http://www.pleecproject.eu/>) duomenų bazės duomenis.

Sėkmingiausių *sumanių* Europos miestų profiliai

Šaltinis: sudaryta pagal PLECC projekto (<http://www.pleecproject.eu/>) duomenų bazės duomenis.

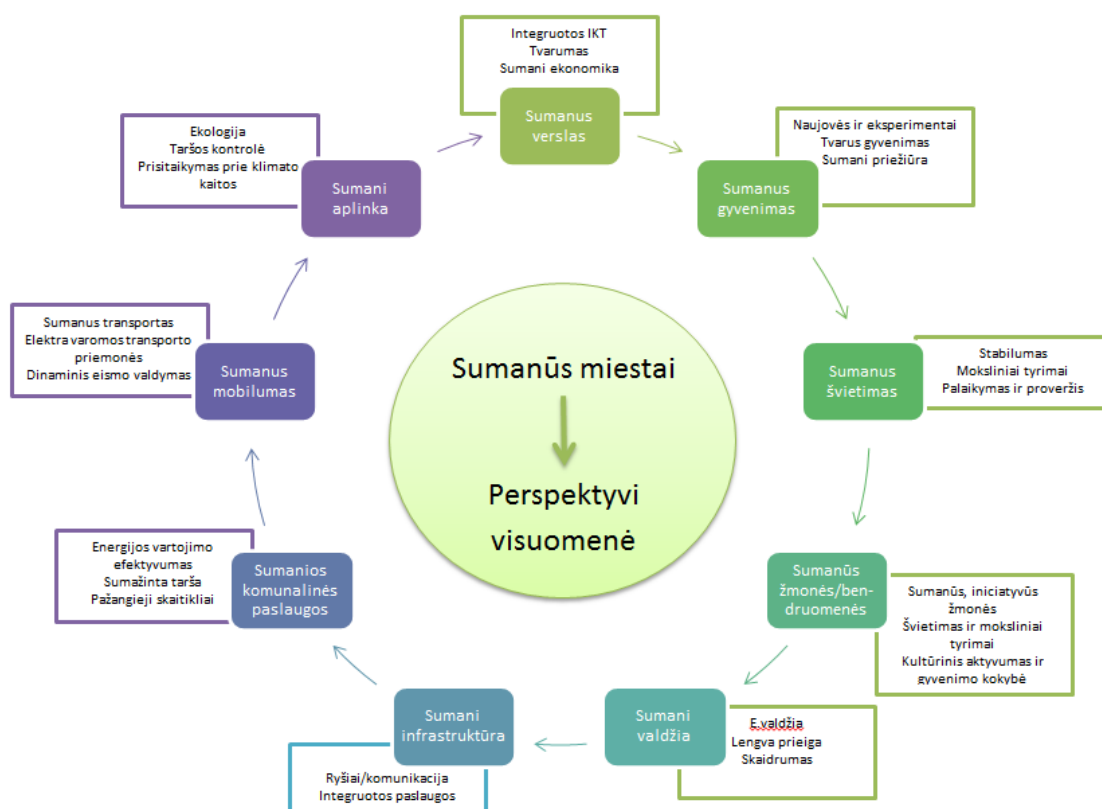
Žemiau pateikiami kitų, mažiau sėkmingų tačiau Lietuvos atvejui aktualių *sumanių miestų* profiliai.

Šaltinis: sudaryta pagal PLECC projekto (<http://www.pleecproject.eu/>) duomenų bazės duomenis.

Pagrindinis ekonominis Lietuvos tikslas įstojus į Europos Sąjungą - greitas ir tvarus ekonominis augimas ir Lietuvos ekonomikos konkurencingumo stiprinimas. Prasmingai ir efektyviai naujausiomis mokslo žiniomis grįstos Lietuvos regionų ekonomikos plėtrai ir esminiam pozityviam miesto gyventojų gyvenimo kokybės pokyčiui reikalingas *strateginis proveržis* valstybinio sektoriaus, privačių bendrovių ir švietimo, mokslo bei kultūros institucijų bendradarbiavime. Žemiau pateiktas principinis integruotas strateginių tikslų modelis ir būtų principinis *sumanaus, save kuriančio tvaraus miesto* precedentas, suteikiantis esminius pagrindus Lietuvos - stiprios ir saugios Baltijos jūros regiono valstybės perspektyvai.

Šaltinis: Dubey Dhruv Dev Dubey, 2014 (<http://www.hbjcapital.com/smart-city-intelligent-nation/>)

Pagrindine problema dabartiniame Lietuvos ir jos regionų plėtros etape išlieka atsakinga, *kurianti lyderystę* pagrįsta išskirtinėmis ekspertų komandos kompetencijomis, sudarančiomis strateginių valdymo sprendimų esmę ir prasmę. Būtent tokių valdymo profesionalų kritinės masės esminėse vadybos pozicijose labiausiai reikia siekiant iš esmės pakeisti inertiškų miestų realybę ir reputaciją.